

Várostrom és pusztítás a Bibliában. A gyümölcsösök kiirtásának tilalma a Deuteronomiumban

Számtalan kézikönyv és tanulmány foglalkozik az ókori ostromművészettel, amelyek elsősorban az ostromok technikai részletét tárják fel. A különféle kapu- és faltörő szerkezetek, az ostromtornyok és ostromlétrák bemutatása helyett *Jacob L. Wright* tanulmánya az ostromművészet egy kevésbé vizsgált szeletébe enged bepillantást, az ostromlottak logisztikai rendszerének módszeres akadályoztatásába, illetve elpusztításába. Ugyanakkor az eddigi kutatási eredményeket összefoglalva új szempontokat vet fel a *Deuteronomium* 20:19-20. sorainak keletkezését illetően.¹

A tanulmány egy bevezetőre, ezt követően pedig nyolc részre tagolódik. A bevezető részben a szerző kijelöli vizsgálatának tárgyát, a Deuteronomium tiltó rendelkezéseit, illetve azok keletkezési körülményeit. Röviden összefoglalja a törvénykönyv átvételét és továbbélését a modern jogtudományban, kezdve Hugo Grotiusszal, akinek munkája a modern nemzetközi jog egyik alapköve. Megemlíti, hogy Grotius írása tartalmaz olyan elemeket, amelyek a Tórából ismerősek lehetnek, a város és környékének lerombolására vonatkozóan. Kitér egy modernkori párhuzamra is, amikor arról ír, hogy a Szaddam Husszein ellen felhozott vádak közül az egyik, egy több mint egymillió négyzerkilométer alapterületű gyümölcsös elpusztítása volt. A korábbi szakirodalom az említett tiltást a korabeli asszír ostromtechnika elutasításaként értelmezte, mivel annak volt a sajátossága a megtámadott területek teljes infrastruktúrájának és élelmiszer-utánpótlásának teljes feladulása. Wright a tanulmányában ezt az elképzelést kívánja megcáfolni.

A következő rész a „szándékos és véletlen háborús pusztítás”-sal (*intentional and incidental destruction at war*) foglalkozik, amely alatt elsősor-

1. „19. Mikor valamely várost hosszabb ideig tartasz körülzárva, hadakozván az ellen, hogy bevegged azt: ki ne veszítsd annak egy élőfáját sem, fejszével vágván azt; hanem egyél arról, és azt magát ki ne irtsad; mert ember-é a mezőnek fája, hogy ostrom alá jusson miattad? 20. Csak amely fáról tudod, hogy nem gyümölcsstermő, azt veszítsd el és irtsd ki, és abból építs erősséget az ellen a város ellen, amely te ellened hadakozik, mindaddig, amíg leomlik az.” (Károli Gáspár ford.)

ban a civil infrastruktúra megsemmisítésének okait keresi (Wright ezalatt az – életet támogató rendszerek – *Life Support Systems* – elpusztítását érti). Állításait több forrással támasztja alá, a Biblia mellett például felhasználta a Kr. e. XIV. század közepén Búbloszban uralkodó Ribaddi király leveleit, amelyekben az uralkodó az egyiptomi fáraótól kér segítséget a szomszédos államok brutális támadásai ellen (az uralkodó többször is hivatkozik az embertelen pusztításra – *wanton destruction*). Néhány a megtámadott fél infrastruktúrájának lerombolásáról szóló történet után megtudhatjuk, hogy a Deuteronomium tiltja az ehhez hasonlatos viselkedést. Ahhoz viszont, hogy megtudjuk, az ókori hadseregek miért alkalmazták ezt a taktikát, az író röviden összefoglalja az ókori városostrom technikákat.

A következő részben a „közvetett megközelítést” (*indirect approach*) tanulmányozza, amely az ostromgépek nélküli ostromot jelenti. Egy-egy rövid összefoglalót olvashatunk a különböző technikákról hiteles és kevésbé hiteles források történeteire támaszkodva. Ez volt tulajdonképpen a gyakoribb ostromtípus, amikor az ostromlók a védők ellenállását kiéheztetéssel és az ország feldúlásával akarták elérni. Az ostromgépek építéséhez szükséges anyagok és az építéshez szükséges technika ugyanis nem mindenkinek állt a rendelkezésére.

Az életet támogató rendszereken érti Wright például az ókori mediterrán világra olyannyira jellemző gyümölcsös kerteket, amelyek nemcsak a termésük piaci értéke miatt voltak fontosak, hanem egyben a jólét szimbólumai is voltak. Érthető tehát, hogy a gyümölcsösök elpusztítása a támadó hadseregek egyik fő célja volt. A gyümölcsfákra szinte élettelen túszként tekinthetünk, akiket a minél gyorsabb kapituláció elérése érdekében lehetett felhasználni az ostromlóknak. Itt tárgyalja részletesen az újasszír hadsereg stratégiáját és cáfolja *Steven W. Cole* nézetét, aki szerint az újasszír hadseregek bevett szokása volt a gyümölcsösök elpusztítása. Cole képi ábrázolásokkal támasztja alá állítását, Wright szerint azonban az ábrázolások nem arra utalnak, hogy egy város ostromakor az asszírok valóban letarolták volna a környező gyümölcsösöket, ez inkább az uralmuk ellen fellázadt területek megbüntetésének eszköze volt. Egyáltalán nem biztos tehát, hogy a Deuteronomium szerzői az asszír ostromtechnika miatt tértek volna ki arra, hogyan kell viselkedni ostrom idején, ugyanis az is elképzelhető, hogy a térségben minden állam ugyanazt a taktikát alkalmazta (pl. Ribaddi évszázadokkal korábbi leveleiben is van már utalás erre). A következő részben Wright részletesen kitér a vita minden aspektusára, főként arra, hogy bizonyítsa a Deuteronomium asszír-ellenes voltát, kontrasztba állítva más bibliai és ikonográfiai bizonyítékokkal.

A hetedik részben próbálja az író bebizonyítani feltételezését, miszerint a Deuteronomium tiltásai nem az asszírok ellen írt munka, inkább egy korabeli igény, hiszen a gyümölcsösök elpusztításának gyakorlata igencsak el volt terjedve az ókori világban, Izraelt is beleértve. Bibliai szövegeken és asszír forrásokon keresztül bebizonyítja, hogy a gyümölcsösöket mindenki következetesen elpusztította. Ha viszont így történt, felvetődik a kérdés, hogy a Deuteronomium miért tiltja a gyümölcsösök ostrom idején való kivágását?

A cikket lezárandó, összegzi az eddig leírtakat és levonja a következtetéseket. Ez pedig az, hogy a Deuteronomium írói valószínűleg azért írták bele a tiltó rendelkezést művükbe, mert szükségét érezték annak, hogy ebben a kérdésben korlátozzák saját hadvezéreiket.

Jacob L. Wright: Warfare and Wanton Destruction : A reexamination of Deuteronomy 20:19–20 in Relation to Ancient Sieecraft (Hadviselés és indokolatlan pusztítás. A Deuteronomium 20:19–20. sorainak újabb vizsgálata az ókori várostrom vonatkozásában). In: *Journal of Biblical Language* 127, 2008/3, 423–458.

Bacsa Balázs Antal